

เทศน์เช้า วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมนะ ถ้ามีธรรมะ มีปัญญาแล้ว ทุกอย่างเราเคลียร์ได้ ปัญหามันเกิดขึ้นมา ปัญหามิ่วไว้ให้แก้ ปัญหาไม่ใช่มีไว้ให้หมักหมม ปัญหาไม่ใช่มีไว้ให้แบกหามแล้วมันทุกข์มันยาก เห็นไหม

เวลาเรายู่กับครูบาอาจารย์นะ เวลาท่านบอกว่าอยู่กับหลวงปู่มัน เวลาแล้วนี่กลัวหลวงปู่ มันมาก กลัวหลวงปู่มันมาก ความกลัวของหลวงตาที่กลัวหลวงปู่มัน กลัวเพราะอะไร กลัวเพราะ บารมีธรรม กลัวเพราะเราเคารพบูชาของเรา

เรากลัวท่าน กลัวเพราะบารมีของท่าน เราไม่ใช่กลัวโดยไม่มีเหตุไม่มีผล คนที่กลัวโดยไม่มีเหตุไม่มีผล เรากลัวไปหมดเลย เรากลัวผีกลัวตาง กลัวต่างๆ กลัวโดยที่ไม่มีปัญญา แต่เวลามี ปัญญา นะ ครูบาอาจารย์ เวลาอยู่ในปฏิบัติพาพระธุดงค์กรรมฐาน เวลาธุดงค์ไปอยู่ในป่าช้า นั่งอยู่ใน กลด นะ กลัวผี กลัวแล้วกลัวอีก กลัวจนทุกข์จนยาก แล้วพอกกลัวนี่มันจินตนาการไปเรื่อย เสี่ยง กอกแตกก็ว่าผีมา เสี่ยงกอกแตกก็ว่าผีมา ก็เลยบังคับตัวเอง บังคับตัวเองให้ลืมตาแล้วไปดูซิว่ามัน เสี่ยงอะไร

เสียงหมามันมาเขี่ยอาหารกิน พอเสียงหมามันเขี่ยอาหารกิน ปัญหามันเกิด เห็นไหม “เรา เป็นพระแท้ๆ เราเป็นมนุษย์นะ แล้วบวชเป็นพระ เป็นสากยบุตร เป็นผู้ที่ปัญญา เป็นบุตรของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีคุณค่าเท่ากับหมาตัวหนึ่ง กลัวจนตัวสั่นอยู่ในกลด หมามัน มาหาอยู่หากิน หมามันยังไม่กลัวเลย” นี่ปัญหามันเกิด พอปัญหามันเกิด มันเกิดความองอาจกล้าหาญขึ้นมา

แต่เวลาแล้วนี่กลัวจนทุกข์กลัวจนยากนะ กลัวจนตัวสั่นอยู่ในกลดอยู่คนเดียว กลัวผีเพราะ อยู่ในป่าช้า เพราะเราเข้าไปอยู่ในป่าช้าเอง พอเราเข้าไปอยู่ในป่าช้าเอง เราก็จินตนาการว่าผีมันจะ

มา แล้วเสียงอะไรดังขึ้นมาเราก็อวเสียงฝีมาแล้ว เสียงมันตะกุกตะกั่นก็ว่าเสียงฝีเดินเข้ามาใกล้หน่อย หนึ่งแล้ว พอเสียงเข้ามาใกล้ๆ ฝีมันจะมาเปิดกลดเราแล้ว มันจินตนาการไปหมด เห็นไหม บังคับตัวเอง บังคับตัวเองว่าลองลืมตาดูซิว่านั่นมันอะไร พอลืมตามองไป นี่หมา หมามันหาเศษอาหารกิน

เวลาปัญญามันลั้งเวทมันเกิดขึ้นมา “เราเป็นคนนะ บวชเป็นพระด้วย ออกมาธุดงค์เพื่อจะต่อสู้อกิเลสด้วย สู้อหมาไม่ได้ หมามันยังไม่กลัว หมามันยังเข้ามาหาอยู่หากินของมัน เรานี้กลัวจนตัวสั่น” นี่กลัวโดยไม่มีเหตุไม่มีผล มันกลัวแบบนี้

แต่ถ้าเรามีปัญญาขึ้นมา นี่เรากลัวนะ กลัวด้วยความเคารพบูชา กลัวด้วยบารมีธรรมของท่าน กลัวด้วยคุณงามความดีของท่าน ท่านมีคุณงามความดี เข้าไปใกล้ๆ บารมีของท่านนะ เรามันหนาว หนาวๆ ถ้ากลัวแบบนี้เรากลัว เพราะอะไร เพราะเรามีกิเลส กิเลสเรานั้นฟู กิเลสเรานั้นจะเป็นซีกลาก มันจะลามปาม พอเราเข้าไปหาท่าน จิตใจท่านสะอาดบริสุทธิ์ เข้าไปนี่มันกลัว กลัวแบบนี้กลัวแบบธรรม กลัวแบบมีเหตุมีผล

เพราะเราเคารพบูชาท่าน เราไปใกล้ท่านขึ้นมา เรามาหวังพึ่งพาอาศัยท่าน ไม่ใช่เราไปตีเสมอท่าน ไปเป็นซีกลากจะลามปามท่าน นี่กลัวแบบนี้กลัวกตกิเลสไว้ ความกล้าความกลัวมันต้องมีเหตุมีผลนะ ถ้ามันมีเหตุมีผล เราจะเอาตัวรอดได้

ปัญหาмиไว้ให้แก้ เพราะมีปัญหาทุกคน การว่ามีปัญหาหมายความว่า คนเราเกิดมามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ จะมากจะน้อย มีทุกๆ คน ถ้าการมีทุกคน เราก็จะมาเพื่อชำระล้างมัน ถ้าชำระล้างมัน

นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน เห็นไหม สอนให้หาตัวตนเราก่อน ถ้าเราหาตัวตนของเราเจอ เรบอกที่เรารักตนเองๆ เราชักที่ไหนละ เราชักที่เงามัน ความฟุ้งซ่าน ความรู้สึกนึกคิด ความเกิดดับ คือสังขาร เราชักได้แค่นี้ เพราะเราสู้ได้แค่นี้ เพราะวิญญูณมันรับรู้ แต่เราไม่เคยเห็นจิตสงบเข้ามา ไม่เห็นจิตที่มันเป็นเอกเทศขึ้นมา จิตของเราที่เป็นเอกเทศขึ้นมา มันปล่อยสัญญาอารมณ์ นี่สัญญาอารมณ์นะ

โดยธรรมชาติของมนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ มันเป็นขันธ์ มันเป็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ธรรมชาติของผู้รู้ ธรรมชาติของผู้รู้มันกระทบกระเทือนกัน มันเสวยกัน มันต้องอยู่ด้วยกัน เหมือนไฟฟ้า ไฟฟ้าถ้ามีขั้วบวกขั้วลบมันจะไปของมัน ถ้ามันไม่มีขั้วบวกขั้วลบ มันไม่มี มันไปของมันไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน มันมีธรรมชาติของมันเป็นแบบนั้น แล้วเรารู้สึกแค่นี้ เรารู้สึกโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ไง มนุษย์เกิดขึ้นมากก็มีสัญชาตญาณ จิตได้สำนึกนี้สัญชาตญาณของมนุษย์ ถ้าจิตมันสงบเข้าไปนะ มันปล่อยาง มันมีปัญญาอบรมสมาธิเข้าไป ใช้กำหนดพุทโธเข้าไปจนจิตมันปล่อยาง ปล่อยาง ถ้ามันวางถึงที่สุดของมัน อธิปนาสมาธิ สักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่ารู้ มันไม่เสวยอารมณ์ มันเป็นเอกเทศของมัน สิ่งนี้มันเป็นเอกเทศของมัน อย่างนี้ก็เป็นวิปัสสนาไม่ได้ เพราะมันไม่มีสิ่งใดกระทบ มันไม่มีสิ่งใดฝึกหัดใช้ปัญญาของมัน

พอจิตมันสงบแล้ว นี่จิตสงบ อธิปนาสมาธิ ถ้ามันคลายตัวออกมา คลายตัวออกมามันก็ต้องกระทบใช้ใหม่ ต้องกระทบความคิดใช้ใหม่ พอมันกระทบกับความคิด นี่อุปจารสมาธิ เพราะวงรอบของมัน วงรอบที่จิตเป็นอิสระนี้เป็นสมาธิ

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้

แต่ถ้าไม่มีสมาธิ ปัญญาเกิดไม่ได้ ภาวนามยปัญญาไม่มี คนทำสมาธิไม่เป็น ไม่มีปัญญาในศาสนา ปัญญาในพระพุทธศาสนา ปัญญาในภาวนามยปัญญาเกิดไม่ได้ เกิดไม่ได้เพราะอะไร

เกิดไม่ได้เพราะสัญชาตญาณ จิต พลังงานมันมีวิชาครอบงำมันอยู่ แล้ววิชามันกระทบกับขันธ์ กระทบกับเงาของมัน มันกระทบด้วยอะไรล่ะ เพราะมันมีวิชา วิชาคืออะไร? วิชาคือความไม่รู้ คนไม่รู้แก้กิเลสได้ไหม คนไม่รู้จะแก้ปัญหาได้ไหม คนไม่รู้ช่วยตัวเองได้ไหม

คนไม่รู้ ช่วยตัวเองไม่ได้ ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แหละ เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจไปหมดเลย ธรรมะพระพุทธเจ้าเข้าใจหมดเลย เข้าใจโดยวิชา เข้าใจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ตัวเองไม่เข้าใจตัวเอง เพราะตัวมันเองมีวิชา ตัวมันเองมีความไม่รู้ นี่ความไม่รู้

ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันเป็นเอกเทศ มันเป็นสมาธิ มันรู้ตัวมันเอง แต่ไม่รู้ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่รู้ในมรรคญาณ มันรู้ในตัวมันเอง มันรู้ในตัวมันเองเพราะอะไร เพราะมันปล่อยวางเขาเข้ามา ปล่อยวางสิ่งที่แบกรับภาระเข้ามา ปล่อยวางขั้นที่สัญญาอารมณ์มันไปแบกรับอยู่ เป็นธรรมชาติความรู้สึก สัญชาตญาณ มันปล่อยมันเข้ามา ปล่อยเข้ามาจนเป็นตัวมันเอง เห็นไหม พอเป็นตัวมันเอง นี่สัมมาสมาธิ

ถ้าสัมมาสมาธิ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ ปัญญา ภาวนามยปัญญาเกิดไม่ได้ มันเกิดแต่จินตนาการ จินตมยปัญญา จินตนาการของมันไป มันจะเกิดภาวนามยปัญญาไม่ได้

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้ว จิตสงบแล้วถ้าใครไม่ออกฝึกหัดใช้ปัญญามันก็สงบระงับ ฤทธิชีไพรเขาทำมาก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าร้อยคัมมา ๖ ปี ก็ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็ทำสมาธิของเขาได้ พอทำสมาธิเข้ามา มันมีพลังงานของมัน มันเกิดอภิปัญญา อภิปัญญาความรู้ต่างๆ ความรู้อย่างนี้มันรู้โดยจิต จิตมันรับรู้ของมัน นี่อภิปัญญา

อภิปัญญาแก้กิเลสไม่ได้ อภิปัญญาแก้กิเลสไม่ได้

แต่สัมมาสมาธิ ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเกิดปัญญาของมันขึ้นมา ปัญญาเกิดในอะไร ถ้าปัญญา เห็นไหม ปัญญาทางโลกเขา อภิปัญญาเขาก็มีปัญญารู้ว่าเทวดาคูยอะไรกัน รู้ว่าพรหมเขานอนพลิกอย่างไร นี่อภิปัญญามันรู้ รู้โดยสัญชาตญาณของจิต

แต่เวลาถ้าเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญารู้ในอะไร? ปัญญารู้ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม กายกับใจอยู่ด้วยกัน แต่ไม่เคยคุยกัน ไม่รู้จักกัน ไม่เคยเห็นกัน แต่ถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันเห็นกายของมัน เห็นกายของเราเองนี่แหละ กายนี้เป็นสถานะของมนุษย์ เราได้สร้างบุญกุศลมา เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์

จิตที่เกิดเป็นมนุษย์โดยทฤษฎี โดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเข้าใจกายกับใจๆ ในใจนี้มันก็มีวิชา ในใจนี้ นี่ตำราพระพุทธเจ้าหมดเลย เป็นทางทฤษฎีหมดเลย นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราไม่รู้ ถ้าเราไม่รู้ เราแก้กิเลสของเราได้ ถ้าเราไม่รู้ เราถึงไม่เห็นกิเลสของเรา

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วมันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันวิปัสสนาของมัน มันแก้ไขของมัน มันพิจารณาของมัน แล้วมันปล่อยวางของมัน เวลามันขาด เวลามันขาดขึ้นมา ดุติ หลวงตาท่านบอกท่านอยู่กับหลวงปู่มันนะ กลัวท่านมาก กลัวด้วยกรรมของท่าน กลัวด้วยบารมีของท่าน กลัวหลวงปู่มัน กลัวมาก

กลัวหลวงปู่มัน กลัวมาก แต่เวลากลับแล้วรักษาใจของตัว ใจของตัวสงบระงับเข้ามา ใจของตัวพิจารณาเวทนา จนถึงที่สุดเวทนามันขาด นี่เวลามันมองออกจากลำหยาญ เห็นใหม่

เวลากลับ ถ้าเรากลับของเรา ความกลัวบ้างมันไม่มีประโยชน์อะไรหรอก ความกลัวบ้างมันทำให้เรามีแต่ความเสียหาย เพราะความกลัวบ้างมันไม่ได้สร้างประโยชน์อะไรขึ้นมาให้เราเลย

แต่ความกลัวเพราะมันมีคุณธรรม ความกลัวเพราะมันเกิดสังขธรรม เพราะความกลัวมันเกิดสังขธรรม จิตมันสงบเข้ามาแล้วมันพิจารณาของมันตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงนี้ ตามธรรมนะ

ตามธรรม อริยสัจมันมีหนึ่งเดียว เห็นใหม่ ถ้าใครมารู้จริงเห็นจริงมันก็พูดสัจจะอันเดียวกันใช่ใหม่ เวลาพูดสัจจะอันเดียวกัน เวลา **ธมฺมสากัจฉา** **เอตมฺมมฺงคฺลมฺมุตฺตมฺ** มันจะแตกต่างกันไปไหน เวลาหลวงตาขึ้นไปรายงานผลกับหลวงปู่มัน ท่านบอกว่าสิ่งที่กลัวๆ เคยกลัวจนขนลุกขนพอง เวลาขึ้นไปหาท่าน เวลาที่มีสังขธรรมขึ้นมา มันแสดงออกไป รายงานท่านด้วยความเป็นจริง รายงานท่านด้วยความเป็นจริง

นี่เวลากลับมันมีเหตุมีผล มีเหตุมีผลเพราะอะไร เพราะมันมีองค์ความรู้ไง เพราะจิตมันวิปัสสนาญาณไง จิตมันมีการกระทำของมันไง สิ่งที่เรากะทำของเรา มา เราจะบอกใครไม่ได้หรือสิ่งที่มันเป็นจริงในใจของเรา เรบอกใครไม่ได้หรือ แล้วจะไปบอกใคร ไปบอกคนที่ไม่รู้เขาก็ไม่รู้อะไรกับเราหรอก แต่เราไปบอกครูบาอาจารย์ของเรา เราไปบอกผู้ที่รู้จริงของเรา ท่านรับรู้ของเรา ให้ท่านได้ชื่นใจของท่าน เห็นใหม่

เวลาท่านรับไว้ รับไว้เพื่อฝึกฝนเรา เวลาเราไปหาท่าน ในจิตใจของเราทำความผิดพลาดสิ่งใดท่านก็รู้เห็นจิตใจของเราทั้งหมด ท่านบอกเราได้หมดแหละ อะไรควรและไม่ควร อะไรเป็นไป

เป็น จิตใจเราเคยพิจารณาแล้วมันปล่อยวาง มันมีความสุขมาก มันเป็นผลเหมือนที่เราจะได้ แล้วสิ่งที่เราจะได้มันหลุดมือเราไป มันเป็นตัวทังคปทาน มันเป็นของชั่วคราว มันปล่อยชั่วคราว ปล่อยเพราะอะไร เพราะจิตมันมีกำลังขึ้นมา มันพิจารณาของมันขึ้นมา

แต่กิเลสในใจมันเข้มแข็งของมัน มันก็ยึดของมันไว้ เห็นไหม เข้าแล้วเข้าเล่า เข้าแล้วเข้าเล่า ครูบาอาจารย์ท่านจะคอยแนะคอยนำให้เราเข้า เข้าเพราะอะไร เข้าเพื่อหาความเป็นกลางใจ

ถ้ามันปล่อย มันปล่อยด้วยอะไร? ด้วยกำลัง มันก็เป็นอรรถกถาญาณโยค มันปล่อยด้วยความสุข ความระงับ มันก็เป็นกามสุขัลลิกานุโยค มันไม่มัจฉิมาปฏิปทา มันไม่สมคูลของมัน เวลามันสมคูลของมัน มันมรรคสามัคคี มันสมคูลของมัน มันสมคูลของมันอย่างไร

ถ้ามันสมคูลของมัน เห็นไหม ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ปัญญาชอบ ความชอบธรรม เวลามันขาด นี่เวลาชำระล้างกิเลสด้วยความชอบ ไม่ใช่ชำระล้างกิเลสด้วยความจำ ไม่ใช่ชำระล้างกิเลสด้วยความล่งแสดงสย ไม่ใช่ชำระล้างกิเลสด้วยความกลางแคลงใจ นี่มันชำระแล้วชำระเล่าจนมันขาด

เพราะเวลาเราล้มลุกคลุกคลานมา เราก็รู้ของเรา เวลามันขาดขึ้นมาจริง มันก็รู้ของเรา เวลาขึ้นไปรายงานหลวงปู่มัน ทำไมมันองอาจกล้าหาญขนาดนั้นละ บอกว่าเวลากลับ กลับจนขนลุกขนพอง เวลามันกล้าขึ้นมา มันกล้าด้วยคุณธรรม มันกล้าเพราะเรามีของเรา กล้าเพราะมันมีสมบัติ

เวลาโต้เถียงกันมา โต้เถียงกันมา ถ้าเรายังไม่ถึง เราเข้าใจผิดขึ้นไป ไปโต้เถียงกับท่าน พอโต้เถียงกับท่าน ท่านก็บอกว่าผิด ไอ้คนที่มีความคุณธรรม ไอ้คนที่ภาวนามา ตังคปทานคือมันปล่อยวางชั่วคราว มันก็ปล่อยวางมาจริงๆ พอปล่อยวางจริงๆ มันก็มีผลจริงๆ แต่ผลมันยังไม่สมบูรณ์ ก็เถียง เถียง เวลาโต้เถียงกันไป โต้เถียงเพื่อหาความจริง โต้เถียงเพราะอะไร โต้เถียงเพราะเราทำแล้วเรามีเหตุของเรา

เรากินอาหาร เราไม่รู้หรือว่ารสอาหารเป็นอะไร เรากินอาหาร เราไม่รู้ไหม ทำไมต้องให้หมอเขาแนะนำนะว่า “เนื้อดิบๆ อย่ากินนะ มันเป็นพยาธิใบไม้ในตับ เนื้อดิบๆ อย่ากินนะ” เราก็กินของเรา คูสิ วัฒนธรรมของเรา เราก็กินลาบกินก้อยของเรานั้นละ แต่เขาบอกว่า “เนื้อดิบๆ อย่ากิน

นะ เนื้อดิบๆ อย่ากินนะ” ทำไมต้องให้คนอื่นบอกล่ะ เราก็กินทุกวัน ทำไมต้องให้หมอบอกว่าอย่ากินๆ ละ

นี่ก็เหมือนกัน เราก็กินของเรา เราก็ภาวนาของเรา เราก็รู้ของเรา พอขึ้นไปหาหลวงปู่มันไม่ให้กินใจ ใช้ไม่ได้ๆๆ พอใช้ไม่ได้มันก็ได้เถียงๆ อย่างนี้ได้เถียงเพื่อหาความจริง เห็นไหม ความกล้าหาญมันเป็นขั้นเป็นตอนของมันนะ ถ้ามันรู้จริงของมัน มันเป็นความจริง

แล้วถ้าจริงขึ้นมา พอรายงานท่าน รายงานท่านเสร็จ ท่านฟังแล้วบอกว่า “เออ! มันต้องเป็นอย่างนี้สิ จิตมันไม่ตาย ๕ อตภาพเว้ย! มันก็เกิดตายหนเดียวเท่านั้นแหละ!” นี่เพราะอะไร เพราะมันยืนยันกัน เพราะอะไร เพราะท่านฟังแล้วมันเป็นจริง แต่เวลาไม่จริงมันก็ได้แย้งกันๆ

นี่พูดถึงความกล้าโดยไม่มีเหตุไม่มีผลมันก็ไม่มีประโยชน์อะไรหรอก ความกล้าแล้วเอาอันนั้นมาเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าความกล้า กล้าจนบ้าบิ่น ไม่มีประโยชน์อะไรหรอก กล้ามาก จนเข้าไปคะ จนละไปหมดเลย สังคมเขาจะสุขสงบระบับก็ไปชนเขา ไปทำลายเขา มันมีประโยชน์อะไร ความกล้าอย่างนั้นมีประโยชน์อะไร

ความกล้าที่แท้จริง เอาตัวเองให้อยู่ได้ นั่งชะ ๕ วัน ๑๐ วัน นั่งลงไป ถ้ากล้าจริงเอามันไว้ให้ได้ ใจของเราให้เอาไว้ให้ได้ ถ้าแน่จริง นั่งลง แล้วเอาใจเราไว้ให้ได้ นี่เอ็งจริง! เอ็งจริง!

แต่เอ็งจริงแล้วไปทำลายคนอื่น ไม่มีประโยชน์อะไรหรอก ไม่มีประโยชน์อะไรหรอก เพราะกิเลสมันอยู่กับเรานะ นี่กิเลสมันอยู่กับเรา

ทีนี้เราอยู่ในสังคมไซ้ใหม่ เรามีครูบาอาจารย์ไซ้ใหม่ เวลาสังคม หลวงตาท่านพูดนะ เวลานั้นนั่งตลอดรุ่ง ลูกไม่ได้เด็ดขาด เวลาถ้าได้ตั้งสัจจะแล้วไม่ได้เลย เว้นไว้แต่หลวงปู่มันเจ็บป่วย หรือพระในวัดมีปัญหา ถ้าพระในวัด อย่างนี้ลูกได้

คนมีสังคม พระมีสังฆะ สังคมก็คือสังคม สังคมที่ดี เราก็ดีด้วย สังคมที่ไม่ดี เราดูเป็นแบบอย่างแล้ววางไว้ นั่นล่ะเป็นพินเป็นไฟของเขา เขาเอาพินเอาไฟเผาใจเขาโดยกิเลสตัดค้นหาความทะยานอยากมันปิดตาว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับเขา นี่ประโยชน์ชั่วคราว แต่ให้ผลเป็นลบ อิกมหาศาลเลย

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรานะ สิ่งใดถ้ามันเป็นโทษกับเรา เราไม่ทำ เราไม่ควรทำ ถ้ามีสติปัญญาอยู่ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ถ้ามีสติปัญญาอยู่นะ สิ่งใดทำแล้วเสียใจภายหลัง สิ่งนั้นไม่ดีเลย สิ่งใดทำแล้ว ระลึกรู้ได้ เสียใจภายหลัง สิ่งนั้นไม่ดีเลย”

ถ้าสิ่งนั้นไม่ดีเลย ถ้ามีสติ อย่าทำ ถ้ามีสติปัญญา อย่าทำ

ฉะนั้น ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เรายังรักษาของเรา แต่สังคมเป็นแบบนั้น มันไม่มีหรอก... โลกธรรม ๘ ธรรมะเก่าแก่ ธรรมะนี้เก่าแก่ มีมาก่อนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ นินทาสรรเสริญ มันมี มันมาอย่างนี้

แล้วคนกิเลสหนา เวลาแล้วก็กลัวจนไม่มีเหตุมีผล เป็นกระแส เป็นสังคมกันไป เวลาใกล้งานบ้างนั้น จนไม่มีเหตุมีผลอะไรเลย ฉะนั้น ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอก ให้มัชฌิมาปฏิปทา

แต่มัชฌิมาปฏิปทาของใคร มัชฌิมาปฏิปทาของกิเลส มันก็ทำแต่ตามใจมัน ถ้ามัชฌิมาของธรรม มัชฌิมาของธรรมก็อย่างครูบาอาจารย์เราทำอยู่ที่นี่ เห็นไหม พยายามกระหมัดกระหม่อมอดออมเพื่อไม่ให้กิเลสในหัวใจมันฟูขึ้นมา แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติให้มันเกิดขึ้น ศีล สมาธิ ปัญญา มรรคญาณ ให้เกิดกับใจ

ถ้ามรรคญาณเกิดกับใจ มันจะองอาจกล้าหาญกับใจดวงนั้น ใจเราจะองอาจกล้าหาญมาก เพราะใจมันรู้จริง ใจมันรู้จริงแล้วข้างนอกมันของสมมุติทั้งหมด ใจดวงนี้มันจะไปห่วงกับสิ่งข้างนอกได้อย่างไร เพียงแต่ว่ามันรู้จริงอยู่คนเดียว พุดกับใคร ใครไม่รู้กับเราหรอก ถ้าใครไม่รู้กับเรา

กาลเวลามันจะพิสูจน์ พิสูจน์กรรมที่แสดงออกนั้นมันจะรู้ว่าอะไรจริงและอะไรไม่จริง ถ้าไม่จริง มันต้องแสดงออกมาแบบไม่จริงแน่นอน แน่นนอน! ถ้าจริง ทำอย่างใดมันก็จริง จริงวันยังค่ำ จริงแน่นอน กาลเวลามันพิสูจน์ ฉะนั้น เราใช้สติใช้ปัญญาของเราเพื่อประโยชน์กับเรา

ฉะนั้น เวลาใกล้ เวลาใกล้ ให้มีเหตุมีผล ใช้ปัญญา อย่าให้ความกล้าความกลัวมาชักจูงใจเราไปเสียหมด ให้มีสติให้มีปัญญาใคร่ครวญ แล้วเราจะกล้าจะกลัวด้วยเหตุด้วยผล ด้วยเหตุด้วย

ผลมันก็เป็นปัญญา ปัญญาจะหยาบจะละเอียดอย่างไรเราก็พยายามฝึกฝนของเรา เพื่อเป็นประโยชน์กับเรา

นี่เราเป็นนักเรียน เราเป็นลูกศิษย์ของครูบาอาจารย์ที่มีเหตุมีผล เราทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์กับตัวเรา แล้วประโยชน์กับหมู่คณะมันจะตามมาทีหลัง แต่ถ้าตัวเรายังสกปรกโสโครกอยู่ หมู่คณะจะได้พึ่งอะไรกับเรา ไม่มีประโยชน์หรอก ฉะนั้น เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเราก่อน เป็นประโยชน์กับเราแล้วถึงจะเป็นประโยชน์กับคนอื่น

ทุกคนจะบอกเลย เห็นแก่ตัวๆ

เห็นแก่ตัวอะไร ทุกข์อยู่เนี่ย จะชำระทุกข์ที่นี้ก่อน เห็นไหม เห็นแก่ตัว เห็นที่ไหน ถ้าตัวเองสะอาดสมบูรณ์แล้ว ประโยชน์มันมาแน่นอน ไม่ต้องห่วง ประโยชน์จะตามมา แต่เรายังทำอะไรไม่ได้เลย เราจะเอาประโยชน์ที่ไหน ไม่มีใครต้องการหรอก ของ همینไม่มีใครต้องการ ต้องการแต่ของดีทั้งนั้น เอวัง